

Cel de-al treilea volum... Memorii al lui Iordan...

cronica literară

IORGU. IORDAN: Memorii

(III)

si diverse articole, recenzii, studii, lucrări de mai mici dimensiuni...

unel personalități autentice cu un destin propriu, inconfundabil. O problemă deosebită greu de rezolvat este problema obiectivității acestor memorii...

gu Iordan are o mare pretuire pentru Alexandru Philippide...

Doar câteva pagini (mă așteptam la mai mult) se referă la G. Călinescu...

unel personalități autentice cu un destin propriu, inconfundabil. O problemă deosebită greu de rezolvat este problema obiectivității acestor memorii...

Gabriel Chifu se învârtie cu cel de al doilea volum...

fluxul vieții, în structura intimă a concretului...

proza extrinsecă de public este Vintilă Corbul...

AL PIRU chin / spre alte zări care mă vin / deși într-un acord final...

viata cărților

poezia

Impactul poeziei

fluxul vieții, în structura intimă a concretului...

proza

Romanul de succes

„arta prozatorului”, putința de a face din actual poezia...

critica

Hotarele vieții hotarele operei

sului de întelegeri ale operei menționate. Altfel spus, trebuie să ne rucem de „mitologia” unui scriitor...

liform, caracteristică acum este epoca ciberneticii...

Paul Dugneau

*) Gabriel Chifu: „Realismul românesc”, Editura „Eminescu”, 1978.

Pe această confuzie de termeni, autorul și-a planificat romanul...

Modelul, lube detectabil, este „Forsythe Saga”, însă diferența este esențială...

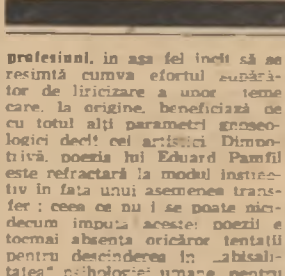
Artur Silvestri

*) Vintilă Corbul: „Dinastia Sunderland-Beaulair”, Editura „Cartea Românească”, 1978.

Cu riscul de a fi amenințat de specialiști în materie...

CARTEA DE DEBUT

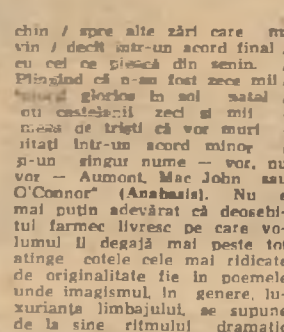
„Arioso dolente”

profesional, în așa fel încât să se estimeze că efortul supășor de liricizare a unor versuri...

asta mă chema — și de fata / cu păr de-nușoare și ochii de cer...

chiar / spre alte zări care mă vin / deși într-un acord final / cu cel ce pleacă din semin...

Nicolae Ciobanu

*) Eduard Pamfil: „Arioso dolente”, Editura „Facla”, 1978.

Un vulcan ascuns în flori

Un vulcan ascuns în flori. Urmare din pag. 1. Un simț ca paradox, rar într-o epocă de dur realism...

universului, năvălile lui Fănuș Neagu n-au năvălit decât aer de resemnare și pedanterie...

legi sociale, amenințând cu disoluția. Imaginată este otașă pe lângă câmpul de cultură...

găte și, odată depășit nivelul stilului guvernamental ingerat (puțin demult) analogiei, pământul ne arată stratificări, numărate fași și guri de cratere...

ne, deci, restituirea, dacă nu a operei, cel puțin a personalității umane...

Mihai Coman

*) Emil Vasilescu: „Al Sahia — un fel de mitologie și epere”, Editura Minerva, 1978.

biografia cărților noastre

Edgar Papu:

«Căutarea universalului,
nesprijinit de o bază națională,
apare inconsistent
sub chipul modelului efemere»

Edgar Papu, autorul cărții „Căutarea universalului”

luat premiul Nobel pentru prepararea insulinei, recunoscută inițial de doctorul Paulicovici în această privință. Totuși, ea și-a găsit, în amfiteatrul de la Cluj, un auditoriu mai numeros decât cel al lui Pasteur. În prezent, ea este în discuția lui Edgar Papu, care a scris o monografie despre contribuția lui la știința și cultura românească. În această lucrare, Edgar Papu prezintă o analiză detaliată a activității lui Paulicovici, evidențind contribuția sa la dezvoltarea științei și culturii românești. Lucrarea este o contribuție importantă la cunoașterea științifică și culturală a țării noastre.

— Dacă facem bilanțul recepțiilor cărților dvs., stimate tovarășe profesor Edgar Papu, este vizibil că cel mai amplu ecou l-a stîrnit, dintre toate volumele publicate, **DIN CLASICII NOSTRI**, apărut în 1977 la editura Eminescu cu subtitlul **CONTRIBUȚII LA IDEEA UNUI PROTOCRONISM ROMÂNESC**. Cum explicați audiența acestei cărți de mult epuizate?

— Intrebarea dvs. comportă mai multe explicații în răspuns. Mai întâi, ecul deosebit pe care l-a stîrnit această carte se datorază faptului că are drept obiectiv literatura română. Este firesc ca aceasta să trezească un interes mai mare decît unele probleme de cultură străină. Observația se vede confirmată și în anularea prin audiența excepțională de care s-a bucurat această carte a mea cu materia exclusiv românească, **Poezia lui Eminescu** (1971).

— La aceasta se mai adaugă și o două rațiune. Nu numai că lucrarea este consacrată literaturii române, ci, înaintea ei, se dedică unei dezbateri foarte vii și actuale, aceea a „mostenirii culturale”.

— În al treilea rînd, cartea n-a putut lăsa indiferenți, pe alții precum pe mine, fiind privită ca o provocare ce contrazică și irită o anumită linie medie, rutinieră, în cultura noastră.

— În sfîrșit, două eseurile dintr-însă ocupă o hotărîre: da sau nu? ceea ce a antajat acele multiple discuții și controverse pe care le cunoașteți atât de bine.

— **DIN CLASICII NOSTRI** prezintă între cărțile pe care le-ați scris o trăsătură aparte și e dedicată în întregime literaturii române. Plînă la ea fenomenul literar românesc e prezent doar parțial în **DIN LUMINILE VEACULUI** și în **POEZIA LUI EMINESCU**. Această progresivă atenție pentru literatura română reprezintă în cadrul grupului dvs. de comparatist o mutație?

— Da și nu. Cultura românească a fost pentru mine obiectul unei preocupări permanente. Aceasta se poate vedea chiar de la primul meu opuscul publicat, **Răspîndiri**. Forme de viață și cultură (1938). Două eseurile dintr-însă ocupă o treime din carte. O estetică românească și **Vieți în cultura românească**, unde fac cercetări asupra lui Bălcescu, Heliade, Hoșdeu, Iorga, etc. Totuși, fără a alege o alternativă în preocupările mele, literatura și, în genere, cultura românească și-au făcut, în ultimul deceniu, un loc mai larg în cercul meu de reflecție. Eu însă, răscis de procesul este firesc. Pentru orice comparatist, orientarea în celelalte culturi constituie, în ultimă instanță, baza de pe care se poate privi, în context universal, propria cultură națională.

— Au intenționat să dați prin ideea protochronismului o altă îndrumare comparatistilor literare românești?

— Poate că numai consecutiv a devenit pentru mine o problemă de îndrumare. Inițial n-a existat în conștiința mea decât o problemă de obiectivitate, care am dorit să verific o ipoteză a mea, pe care s-a respins-o imediat în caz că o onestă documentare ar fi infirmat-o. Unul din stimulentele care m-au dirijat către această documentare a fost precedentul, omolog și pe plan universal, al altor anticipări românești în alte domenii, de la sculptură și muzică pînă la medicină, matematică, tehnica aviației etc. Rationamentul inițial, menținut prudent doar ca ipoteză, mi-a fost pur mental: e pare cu neputință ca românii, chiar dacă nu e „născuți” să aibă nevoie pînă la începutul literaturii de a lua celelalte registre ale creației. Așa mi-am început cercetările care alcătuiesc doar simple „contribuții” la ideea unui protochronism românesc.

— Este momentul să reamintim aici ser văzutele pe care le-ați scris despre sistemul filozofic al lui Lucian Blaga. **BIBLIOGRAFIA LUCIAN BLAGA** alcătuită de D. Valamancu vă infățișează ca pe unul din cei mai esențiali și importanți comentatori ai lucrărilor sale. Ce a însemnat pentru dvs. această dragoste de literatură și ce legătură există între ea și preocupările de protochronism?

— Așa cum se vede din ultima mea carte, această „dragoste de literatură” a rămas și azi intactă. Lucian Blaga a rămas pentru mine exemplul unei inițiative românești de o pondere considerabilă. Protochronismul la Blaga este profund structural, chiar dacă nu are circulații. În cartea mea pe care o învoați, **Din elasiile noastre**, am arlat apropierea care merge pînă la un nivel înalt între Blaga și Brăncuși. Creează amîndoi același lucru, spus în același fel, și la același grad de ardere, numai că în două graiuri artistice distincte. M-am gândit că Blaga, cu același volum urias de intuiții, dacă și-ar fi ales altă limbă sau altă artă ar fi avut același rol ca și Brăncuși în atmosfera spirituală a veacului nostru. Am simțit o bucurie imensă cînd am văzut că, într-o carte a sa, marele istoric și critic de artă Giulio Carlo Argan invocă drept argument pentru unele ideile sale numele lui Blaga, fără explicații, ca și în celebra sa introducere.

— Unul din motivele strîlucite de contribuție la ideea unui protochronism românesc credem că a fost și faptul că n-a s-au autorizat de acțiunea similară a unor importanți predecesori. Ideea a apărut ca o intuiție, ca un cântec al autorului și nu ceea ce era de fapt, adică o preocupare mai veche a multor personalități ale culturii și literaturii române. Ce ne spuneți acum după ce ecurile s-au consumat despre contribuțiile lor în această direcție?

— Ați făcut bine că ați formulat această întrebare, fiindcă imi dă prilejul să precizez că eu nu sint inițiatorul acestei idei, ci un simplu „inregistrator” care n-a făcut decît să dea un nume unui fenomen dinaintea descoperirii. Să cuvîne să am și eu onestitatea acelor savanți care, desti au

— **Dacă facem bilanțul recepțiilor cărților dvs., stimate tovarășe profesor Edgar Papu, este vizibil că cel mai amplu ecou l-a stîrnit, dintre toate volumele publicate, DIN CLASICII NOSTRI, apărut în 1977 la editura Eminescu cu subtitlul CONTRIBUȚII LA IDEEA UNUI PROTOCRONISM ROMÂNESC.** Cum explicați audiența acestei cărți de mult epuizate?

— Intrebarea dvs. comportă mai multe explicații în răspuns. Mai întâi, ecul deosebit pe care l-a stîrnit această carte se datorază faptului că are drept obiectiv literatura română. Este firesc ca aceasta să trezească un interes mai mare decît unele probleme de cultură străină. Observația se vede confirmată și în anularea prin audiența excepțională de care s-a bucurat această carte a mea cu materia exclusiv românească, Poezia lui Eminescu (1971).

— La aceasta se mai adaugă și o două rațiune. Nu numai că lucrarea este consacrată literaturii române, ci, înaintea ei, se dedică unei dezbateri foarte vii și actuale, aceea a „mostenirii culturale”.

— În al treilea rînd, cartea n-a putut lăsa indiferenți, pe alții precum pe mine, fiind privită ca o provocare ce contrazică și irită o anumită linie medie, rutinieră, în cultura noastră.

— În sfîrșit, două eseurile dintr-însă ocupă o hotărîre: da sau nu? ceea ce a antajat acele multiple discuții și controverse pe care le cunoașteți atât de bine.

— **Dacă facem bilanțul recepțiilor cărților dvs., stimate tovarășe profesor Edgar Papu, este vizibil că cel mai amplu ecou l-a stîrnit, dintre toate volumele publicate, DIN CLASICII NOSTRI, apărut în 1977 la editura Eminescu cu subtitlul CONTRIBUȚII LA IDEEA UNUI PROTOCRONISM ROMÂNESC.** Cum explicați audiența acestei cărți de mult epuizate?

— Intrebarea dvs. comportă mai multe explicații în răspuns. Mai întâi, ecul deosebit pe care l-a stîrnit această carte se datorază faptului că are drept obiectiv literatura română. Este firesc ca aceasta să trezească un interes mai mare decît unele probleme de cultură străină. Observația se vede confirmată și în anularea prin audiența excepțională de care s-a bucurat această carte a mea cu materia exclusiv românească, Poezia lui Eminescu (1971).

— La aceasta se mai adaugă și o două rațiune. Nu numai că lucrarea este consacrată literaturii române, ci, înaintea ei, se dedică unei dezbateri foarte vii și actuale, aceea a „mostenirii culturale”.

— În al treilea rînd, cartea n-a putut lăsa indiferenți, pe alții precum pe mine, fiind privită ca o provocare ce contrazică și irită o anumită linie medie, rutinieră, în cultura noastră.

— În sfîrșit, două eseurile dintr-însă ocupă o hotărîre: da sau nu? ceea ce a antajat acele multiple discuții și controverse pe care le cunoașteți atât de bine.

— **Dacă facem bilanțul recepțiilor cărților dvs., stimate tovarășe profesor Edgar Papu, este vizibil că cel mai amplu ecou l-a stîrnit, dintre toate volumele publicate, DIN CLASICII NOSTRI, apărut în 1977 la editura Eminescu cu subtitlul CONTRIBUȚII LA IDEEA UNUI PROTOCRONISM ROMÂNESC.** Cum explicați audiența acestei cărți de mult epuizate?

— Intrebarea dvs. comportă mai multe explicații în răspuns. Mai întâi, ecul deosebit pe care l-a stîrnit această carte se datorază faptului că are drept obiectiv literatura română. Este firesc ca aceasta să trezească un interes mai mare decît unele probleme de cultură străină. Observația se vede confirmată și în anularea prin audiența excepțională de care s-a bucurat această carte a mea cu materia exclusiv românească, Poezia lui Eminescu (1971).

— La aceasta se mai adaugă și o două rațiune. Nu numai că lucrarea este consacrată literaturii române, ci, înaintea ei, se dedică unei dezbateri foarte vii și actuale, aceea a „mostenirii culturale”.

— În al treilea rînd, cartea n-a putut lăsa indiferenți, pe alții precum pe mine, fiind privită ca o provocare ce contrazică și irită o anumită linie medie, rutinieră, în cultura noastră.

— În sfîrșit, două eseurile dintr-însă ocupă o hotărîre: da sau nu? ceea ce a antajat acele multiple discuții și controverse pe care le cunoașteți atât de bine.

— **Dacă facem bilanțul recepțiilor cărților dvs., stimate tovarășe profesor Edgar Papu, este vizibil că cel mai amplu ecou l-a stîrnit, dintre toate volumele publicate, DIN CLASICII NOSTRI, apărut în 1977 la editura Eminescu cu subtitlul CONTRIBUȚII LA IDEEA UNUI PROTOCRONISM ROMÂNESC.** Cum explicați audiența acestei cărți de mult epuizate?

— Intrebarea dvs. comportă mai multe explicații în răspuns. Mai întâi, ecul deosebit pe care l-a stîrnit această carte se datorază faptului că are drept obiectiv literatura română. Este firesc ca aceasta să trezească un interes mai mare decît unele probleme de cultură străină. Observația se vede confirmată și în anularea prin audiența excepțională de care s-a bucurat această carte a mea cu materia exclusiv românească, Poezia lui Eminescu (1971).

— La aceasta se mai adaugă și o două rațiune. Nu numai că lucrarea este consacrată literaturii române, ci, înaintea ei, se dedică unei dezbateri foarte vii și actuale, aceea a „mostenirii culturale”.

— În al treilea rînd, cartea n-a putut lăsa indiferenți, pe alții precum pe mine, fiind privită ca o provocare ce contrazică și irită o anumită linie medie, rutinieră, în cultura noastră.

— În sfîrșit, două eseurile dintr-însă ocupă o hotărîre: da sau nu? ceea ce a antajat acele multiple discuții și controverse pe care le cunoașteți atât de bine.

— **Dacă facem bilanțul recepțiilor cărților dvs., stimate tovarășe profesor Edgar Papu, este vizibil că cel mai amplu ecou l-a stîrnit, dintre toate volumele publicate, DIN CLASICII NOSTRI, apărut în 1977 la editura Eminescu cu subtitlul CONTRIBUȚII LA IDEEA UNUI PROTOCRONISM ROMÂNESC.** Cum explicați audiența acestei cărți de mult epuizate?

— Intrebarea dvs. comportă mai multe explicații în răspuns. Mai întâi, ecul deosebit pe care l-a stîrnit această carte se datorază faptului că are drept obiectiv literatura română. Este firesc ca aceasta să trezească un interes mai mare decît unele probleme de cultură străină. Observația se vede confirmată și în anularea prin audiența excepțională de care s-a bucurat această carte a mea cu materia exclusiv românească, Poezia lui Eminescu (1971).

— La aceasta se mai adaugă și o două rațiune. Nu numai că lucrarea este consacrată literaturii române, ci, înaintea ei, se dedică unei dezbateri foarte vii și actuale, aceea a „mostenirii culturale”.

— În al treilea rînd, cartea n-a putut lăsa indiferenți, pe alții precum pe mine, fiind privită ca o provocare ce contrazică și irită o anumită linie medie, rutinieră, în cultura noastră.

— În sfîrșit, două eseurile dintr-însă ocupă o hotărîre: da sau nu? ceea ce a antajat acele multiple discuții și controverse pe care le cunoașteți atât de bine.

— **Dacă facem bilanțul recepțiilor cărților dvs., stimate tovarășe profesor Edgar Papu, este vizibil că cel mai amplu ecou l-a stîrnit, dintre toate volumele publicate, DIN CLASICII NOSTRI, apărut în 1977 la editura Eminescu cu subtitlul CONTRIBUȚII LA IDEEA UNUI PROTOCRONISM ROMÂNESC.** Cum explicați audiența acestei cărți de mult epuizate?

— Intrebarea dvs. comportă mai multe explicații în răspuns. Mai întâi, ecul deosebit pe care l-a stîrnit această carte se datorază faptului că are drept obiectiv literatura română. Este firesc ca aceasta să trezească un interes mai mare decît unele probleme de cultură străină. Observația se vede confirmată și în anularea prin audiența excepțională de care s-a bucurat această carte a mea cu materia exclusiv românească, Poezia lui Eminescu (1971).

— La aceasta se mai adaugă și o două rațiune. Nu numai că lucrarea este consacrată literaturii române, ci, înaintea ei, se dedică unei dezbateri foarte vii și actuale, aceea a „mostenirii culturale”.

— În al treilea rînd, cartea n-a putut lăsa indiferenți, pe alții precum pe mine, fiind privită ca o provocare ce contrazică și irită o anumită linie medie, rutinieră, în cultura noastră.

— În sfîrșit, două eseurile dintr-însă ocupă o hotărîre: da sau nu? ceea ce a antajat acele multiple discuții și controverse pe care le cunoașteți atât de bine.

ce gîndește, ce scrie tînărul scriitor

DAN MUTAȘCU: «Nu cred în autorii care produc în chip accidental capodopere»

Dan Mutașcu s-a născut la Slatina — 22 decembrie 1944. A debutat în 1965, în revista „Ramuri”, redactor la „Săptămîna culturală a Capitalei”. A publicat volume de versuri (1970 — „Substratum”, 1972 — „Ochiul lui Zamolxe”, „Oglinda lui Caligostre”, „Simbad Marinariu” și „Poems” — în S.U.A., tradus de Mircea Bucerescu și Michael Redmond — 1974 — „Stema din inimă” și „Leuky”, 1975 — „Seriori bizantine”, romane (1976 — „Bunul călăjean Arhimede”, 1977 — „Lumea cea mare”, 1978 — „Dans sub spinzătorare”) și povestiri (1979 — „Ipoteza și alte povestiri”).

— Să înțeleg din cele spuse că pui mare preț pe ceea ce afirmă critica?

— E foarte normal. Am văzut mulți scriitori talentați din generația mea fie capotind, fie deveniți fabricatori de literatură, funcționari ai bucuriei sau tristității estetice numai pentru că, la vîrstă sau în momentul debutului, dintr-un motiv sau altul, critica le-a vestit o carte în care credeau sau le-a acordat prea mult.

— Mi se pare că pui prea multe pe seama criticii, sfîndu-i chiar pe scriitorii în cauză...

— Eu au fost nusi în aceeași situație cu actorul care coboară stacheta interpretării și face concesii cabotinismului din pricina aplauzelor prea dese sau prea rare.

— E cazul actorului fără personalitate?

— Trebuie să fii de acord că aplauzele criticii, corurile unanime, epitele prea generoase, ca și răceala primirii pot deruta pe tînărul scriitor.

— Pentru a nu risca să inițiez preluatul în această contrazicere și pentru că te văd un partizan al criticii care să nu exagerize nici în plus, nici în minus, ai critici sincer și judecîndu-se crezi despre spațiul acordat operelor tale în „Istoria antologică și polemică...” a lui Eugen Barbu?

— Cu riscul de a părea îngrat chiar autorului acestei lucrări, voi spune că — dincolo de en-

— **Dacă facem bilanțul recepțiilor cărților dvs., stimate tovarășe profesor Edgar Papu, este vizibil că cel mai amplu ecou l-a stîrnit, dintre toate volumele publicate, DIN CLASICII NOSTRI, apărut în 1977 la editura Eminescu cu subtitlul CONTRIBUȚII LA IDEEA UNUI PROTOCRONISM ROMÂNESC.** Cum explicați audiența acestei cărți de mult epuizate?

— Intrebarea dvs. comportă mai multe explicații în răspuns. Mai întâi, ecul deosebit pe care l-a stîrnit această carte se datorază faptului că are drept obiectiv literatura română. Este firesc ca aceasta să trezească un interes mai mare decît unele probleme de cultură străină. Observația se vede confirmată și în anularea prin audiența excepțională de care s-a bucurat această carte a mea cu materia exclusiv românească, Poezia lui Eminescu (1971).

— La aceasta se mai adaugă și o două rațiune. Nu numai că lucrarea este consacrată literaturii române, ci, înaintea ei, se dedică unei dezbateri foarte vii și actuale, aceea a „mostenirii culturale”.

— În al treilea rînd, cartea n-a putut lăsa indiferenți, pe alții precum pe mine, fiind privită ca o provocare ce contrazică și irită o anumită linie medie, rutinieră, în cultura noastră.

— În sfîrșit, două eseurile dintr-însă ocupă o hotărîre: da sau nu? ceea ce a antajat acele multiple discuții și controverse pe care le cunoașteți atât de bine.

— **Dacă facem bilanțul recepțiilor cărților dvs., stimate tovarășe profesor Edgar Papu, este vizibil că cel mai amplu ecou l-a stîrnit, dintre toate volumele publicate, DIN CLASICII NOSTRI, apărut în 1977 la editura Eminescu cu subtitlul CONTRIBUȚII LA IDEEA UNUI PROTOCRONISM ROMÂNESC.** Cum explicați audiența acestei cărți de mult epuizate?

— Intrebarea dvs. comportă mai multe explicații în răspuns. Mai întâi, ecul deosebit pe care l-a stîrnit această carte se datorază faptului că are drept obiectiv literatura română. Este firesc ca aceasta să trezească un interes mai mare decît unele probleme de cultură străină. Observația se vede confirmată și în anularea prin audiența excepțională de care s-a bucurat această carte a mea cu materia exclusiv românească, Poezia lui Eminescu (1971).

— La aceasta se mai adaugă și o două rațiune. Nu numai că lucrarea este consacrată literaturii române, ci, înaintea ei, se dedică unei dezbateri foarte vii și actuale, aceea a „mostenirii culturale”.

— În al treilea rînd, cartea n-a putut lăsa indiferenți, pe alții precum pe mine, fiind privită ca o provocare ce contrazică și irită o anumită linie medie, rutinieră, în cultura noastră.

— În sfîrșit, două eseurile dintr-însă ocupă o hotărîre: da sau nu? ceea ce a antajat acele multiple discuții și controverse pe care le cunoașteți atât de bine.

— **Dacă facem bilanțul recepțiilor cărților dvs., stimate tovarășe profesor Edgar Papu, este vizibil că cel mai amplu ecou l-a stîrnit, dintre toate volumele publicate, DIN CLASICII NOSTRI, apărut în 1977 la editura Eminescu cu subtitlul CONTRIBUȚII LA IDEEA UNUI PROTOCRONISM ROMÂNESC.** Cum explicați audiența acestei cărți de mult epuizate?

— Intrebarea dvs. comportă mai multe explicații în răspuns. Mai întâi, ecul deosebit pe care l-a stîrnit această carte se datorază faptului că are drept obiectiv literatura română. Este firesc ca aceasta să trezească un interes mai mare decît unele probleme de cultură străină. Observația se vede confirmată și în anularea prin audiența excepțională de care s-a bucurat această carte a mea cu materia exclusiv românească, Poezia lui Eminescu (1971).

— La aceasta se mai adaugă și o două rațiune. Nu numai că lucrarea este consacrată literaturii române, ci, înaintea ei, se dedică unei dezbateri foarte vii și actuale, aceea a „mostenirii culturale”.

— În al treilea rînd, cartea n-a putut lăsa indiferenți, pe alții precum pe mine, fiind privită ca o provocare ce contrazică și irită o anumită linie medie, rutinieră, în cultura noastră.

— În sfîrșit, două eseurile dintr-însă ocupă o hotărîre: da sau nu? ceea ce a antajat acele multiple discuții și controverse pe care le cunoașteți atât de bine.

vladimir ciocov

Îndepărtată ești
 Îndepărtată ești și tot mai îndepărtat-
 te de ochii mei, de sufletul meu pustiu,
 de grunzul unde cîștii de puțin
 am fost o vreme felițat.
 Îndepărtat și eu de tine sint și nu știu
 pe unde-o fi cătarea - la tine să mă ducă,
 cunștina aprinsă și nemaiostie
 din inimă să-mi curgă - spre-o poveste...
 Îndepărtată ești de aceste caline domoale,
 de apa spînzoră și puind cu scîlpăt,
 de sălciile ce-o străjuiesc tînguitor,
 de istmu-mpodobit în care treji visam,
 de pasărea darinței ce și zbuciumă aripa
 călîndu-te de-a lungul zilei în zădă.
 Și mult mai grea și mult mai dureroasă-î încă
 îndepărtarea ta de inima în care
 eu anî în urmă flăcări ai aprins,
 ce pentru tine încă și încă mai arde - în
 dărîtu.

lăi speranța invierii
 a tot ce-a fost odată pentru noi fumus.

Mai dăinuie amintirea
 Mai dăinuie amintirea acelor brazi bătrîni
 și-a tainicilor malai de lîngă ei,

trăiește clară amintirea lor de parcă-î am în
 și-afîl de deslușit îl văd - înalți și drepti,
 deși demult ei nu mai sint în acest loc
 și mă tot mir și mă întreb și singur îmi
 răspund :
 Ei au plecat și-a cine știe unde
 și cine știe-n ce s-au preschîmbat
 și-n locul lor alți brazi acum îmi stau sub
 ochi,
 molizi atît de fragezi, brazi cu tulpini subțiri,
 o tinerețe nouă privesc acum cum crește
 și an de an se rotunșește-necăt
 pămînt și rocă acumînd tîrlept
 În locul unde pînă ieri vîlcul cei vîrstnici
 cu virful pînă-n nufari, doi secerari acum,
 numai lăstarii lîneri și verzi cresc peste tot.
 Cînd vor răzbi și-aceștia - acum sint încă
 firavi -
 pînă-n arzu-atîns de cei dintîi ?
 Apă-nelung va mai curge pe-aceste locuri
 blînde ;
 cînd va sosi și ceasu-aceia totuși
 eu pacte că demult voi fi plecat de-aici.

Frunzele nu-s numai
 Frunzele nu-s numai simplă culoare,
 ele sint framătă multiplicat de voci,
 framățul nu-î simplă sonoritate - el
 e frunză de vînt și ados de zbatere
 vînt
 o adîncă țoșnire compune lumea de-a pururi
 cînd frunzele se zbat și-nîmplîtor
 se-mpreună
 și dansul lîbrînî începe-n grădînî
 și frunzele-s dărinți spre cer zburătoare
 și sufletul de-o frunză se-ajută-n întinerie
 să renască.
 Frunzele nu-s, o frunzele nu-s numai fragede
 foi,
 ele sint melos - și vesel și grav,
 ușoarele frunze - străluciminte de roșu
 și-argînt
 prin framătă se unesc,
 prin framătă fîrtează
 prin framătă se leagă și cîntec devin
 și nehotărît izbindă deasupra nefîntîi sint
 cînd natura în moarte coboară
 frunzele prin framătă vieța și-a-trăiesc.

Traducere de VASILE VERSAVIA

stelian tăbăraș

Despre Zamfir Amărășteanu -
 „Zam”, cum îl prescurtau al lui nu-
 mele după o tradiție a locului -
 aflasem pînă atunci numai lucruri
 disparate. Desigur, legile ficțiunii
 îmi dădeau dreptul să completez
 singur pețele albe din biografia lui
 dar cele câteva întîmplări cu el ajunse la urechile
 mele sint neobișnute, prea neobișnute, ca să
 nu mă înclie să aflu și să scriu despre el numai
 lucruri adevărate. Și am aflat mai întîi că
 un grup de ofițeri ai armatei noastre în retragere
 hotărîse să-î lase pe Amărășteanu (și el ofițer,
 mobilizat dintre rezerviști) în spatele frontului
 inamic - un fel de cat troian. Adică să-î
 zidească în subsolul unei clădiri unde s-a tras în
 grabă încă un zid paralel - lăsîndu-î într-un fel
 de coridor îngust pentru a spiona încăperea
 de sus în care, mai mult ca aluzor, trupele ocu-
 pante își vor instala statul major. Prețioasele
 informații militare urmau să fie transmise prin
 radio-emitoare amaratilor săi. O întreagă re-
 țea de ascultare, cu microfoane bine ascunse în
 multe încăperi, cu fire ce duceau în taința
 lui, hrană și îmbrăcăminte pentru o perioadă de
 timp, (nu se știe pe ce vreme lungă păstrare a
 operațiilor militare, în apropierea orașului C.)
 întîi pe scurt datele situației ce a determinat
 întîmplările din care eu am aflat câteva. Pentru
 că, în fapt, Statul Major a rămas acolo un an
 și ceva, rezervile de hrană și apă ale lui Amărăș-
 teanu erau estimate la cel mult treizeci de zile,
 cu toate acestea el a transmis aproape toate lu-
 crările. Transmisile erau cifrate pe baza unui cod cu
 denumiri de plante numai că, de la o vreme, me-
 sajele erau de neînțeles din punct de vedere
 militar: conțineau sute de alte denumiri, pă-
 reau un fel de pilde ce demonștrau omului în-
 țelegătorului naturii și-î îndemnat să-î urmeze
 exemplul. Al să vezi, cele câteva pe care le-am
 obținut par să fi scris de Hesiod sau de Vir-
 giliu. Apoi a disărut fără urmă. Fără urmă,
 zic, pentru că nica de la cei cîțiva prizonieri
 înamici care îndepărtasă unele misiuni la
 Statul lor Major (unul făcuse parte chiar din
 corpul de gardă) nu s-a aflat nimic și nici din
 arhiva militară căzută mai tîrziu în mîna alor
 noștri. Ba mai mult, dublura zidului a fost gă-
 sită intactă iar înăuntru numai instrumentele de
 transmisie și arme ale șederii acolo a unui om
 care dispăruse fără să la cu el nimic.

I povestesc toate acestea Almel, ea le
 asociază cu reconstituirea în proză a
 unui „meșaj” de-al lui Amărășteanu,
 cîntă de mine în chiar seara în care
 ne-am cunoscut. Mă prezintă să-î
 arăt și câteva file din jurnalul lui
 Zamfir de data asta fără nici o in-
 tervenție de-a mea în el. Mă mir și eu cu cîta
 ușurință devăluie aceste taine, atît de prețioase
 pînă mai ieri și în orice caz procurate cu atîta
 trudă. Ba mai mult, la rugămîntea, el sint gata
 să î le imprimeze această ca și și le copieze.
 Înviata Almel de a o conduce eu acasă nu mă
 surprînde. Mă întîi că, printre altele, pe la
 jumătatea celor douăzeci de zile de
 țoșnire, avea să-mi spună ceva în legătură cu
 proza inspirată de întîmplările lui Amărășteanu,
 cîntă de mine cu o jumătate de oră înainte. Ce
 anume? - am sărit. O să văd eu mai tîrziu.
 Doctorul brava povestind ceva despre o an-
 chetă în legătură cu o crimă stupidă petrecută
 într-un sat lîngă Giurgiu - era demăgișt
 unde un pzele de vie împutose o bănuț care
 scîmbia vasa printre rîndurile de butuci și nu se
 oprise atunci cînd a fost somată - ancheta
 pentru care el, Mavrogheni, fusese sculat cu
 noaptea-n cap, aut într-un I.M.S. și dus la fața
 locului.
 Tocmai cînd doctorul se părea că a prins
 audiența cu povestea lui, Alma s-a scuzat că
 pleacă și m-a rugat să-o mîngîie. Mavro-
 ghen s-a oprit la jumătatea istorisirii în
 timp ce Cudureanu - un profesor de română de
 pe lîngă Titu care venea la București în fiecare
 luni pentru cenele - nu s-a putut abține să
 nu strecoare puțin venin într-o remarcă, în timp
 ce eu veneam cu baloanele de la gardă.
 - Lar al cîștigat în materie de fete, Cu litte-
 ratura e mai grea.
 - Chiar cîștigî întodeuna în materie de
 fete? - m-a întreat mai apoi Alma la Piața
 Sfîntu Gheorghe unde așteptam o mașină de
 noaptea.
 Crezi că în seara asta am cîștigat?
 Ne-am urcat amîndoi rîzînd în autobuzul de
 Berceci.
 Știam de existența haitei de cîini sălbăticiți
 care cutreieră Berceci, mai ales noaptea, așa că
 mîntul pentru care mi-a spus s-o însolesc mi
 s-a părut firesc. Chitșem și în ziar că au rupt
 rău de tot pe o taxatoare de troleibuz care lea-
 din tură și autorul notitei respective se arăta

in căutarea lui

indignat de nepăsarea ecarșajului. Odată îl vă-
 zusem și eu - zău, e adevărat - cum se încăl-
 țeau pentru cite un ghemot de hirt în cerșă
 gerată. Doi dintre ei erau îmbrecați artoșe
 și niște muncitori de la santierul unui cinema-
 tograf îl acompaniau cu tot felul de bulduși și
 strigături pornografice.
 Povestea haitel însă avea în ea ceva emoto-
 nant: cîinii aparținuseră fostelor gospodării
 demolate cu mai bine de un an în urmă erau
 cîini „de curte” ce n-au putut fi luați la blocu-
 rile unde s-au mutat stăpînii lor. Lipsiți de hrană
 și adăpost s-au jîgărit, s-au înrăit, dar apu-
 să cu disperare terenurile unor foste grădini.
 Locurile pe care numai ei le mai știu cu sim-
 turile lor. Și, se zice, nu fac rău decît dacă le
 încalci domeniul nevăzută. Atunci însă, se reped
 cu hărmălaie și din ghebele de gunoaie, din
 hohotele uitate descrie apar și alții în ajutor.
 - Vezi tu, (de la început îmi spunea tu) mie
 mi se pare tristă povestea lor. Ei reprezintă pe
 aici o lume dispărută, nu numai o lume, o to-
 pografie a fostului sat Berceci. Sint duburile
 (poate rele) ale unei așezări ce nu mai este.
 Pentru asta, deși nu e chip să mai ieși din cerșă
 după ce inserează, eu nu-î urăsc, mi-e chiar milă
 de el. Cu toate că, de la o vreme, s-au înmulțit
 înspăimîntător iar cei ce s-au născut după dem-
 olări atacă oriunde s-ar afla.
 - Pledezi frumos!.. Scrii ceva? Mă rog...
 dacă nu vrei să-mi spui, nu te oblig. Dar să
 lăsam asta. Spune-mi, ce știi în legătură cu
 Amărășteanu?
 - Uite, unora mi sint niște indicii ca să aflu
 unde au fost niște curți (parcă nici n-auzise în-
 trebarea mea). A mai rămas cite un zarzar,
 cite un pierșic, cite un nuc. Nu-î vîrzbă, nucii
 au și o lege a lor, specială, care-î ocroteste.
 Mai sint și tufe de liliac. Primăvara e foarte
 frumos pe la noi. Sub nucul alba de culo, îl vezi ?
 a fost casa în care a locuit un camarad de arme
 de-al lui Amărășteanu.
 - Niculescu? Alexandru Niculescu?
 - Stai de el?
 - Dumnezeule, cit l-am căutat. Și unde s-a
 mutat?
 - Chiar precis nu știu, dar cred că nu e de
 negăt. În Militari, pe lîngă Fabrica de lapte.
 Așa spunea în ultimele săptămîni pe care le-a
 mai petrecut aici.
 - Să-ți spun drept, am îndolei că ar fi chiar
 el. Desi, ar fi o chestie... Dar Niculescu și
 cu sutele în București, Alexandria, la fel. Uite-
 te numai în cartea de telefon.
 - O! Iar te grăbești. Stai să vezi. Cînd

ne-am mutat în Berceci (noi veneam din Co-
 lențana, pe cel din caserul demolat era l-au
 mutat în Militari, să vedem în Colentina pe cine
 mai mută) casa lui Niculescu mai era în picioru-
 re. Și nu arăta rău de loc. El era, adică probabil
 că este, destul de bătrîn. Creștea porumbi.
 Avea un porumbier chiar în nucleu asta și aici
 s-a mutat și păstrat o vreme pînă cînd l-au strî-
 cat copiii. Porumbii lui poseau și pe perzavul
 nostru. Le dădeam să mîncine. Mă bucuram
 foarte mult, înviau parcă priveleștea, gri, de
 piatră. Ei bine, într-o zi mă pomeneș că-mi
 bate cineva la ușă. Era Niculescu. Tinea să-mi
 lase mie porumbii. „Sint învîțat aici - spu-
 nea - eu mă mut într-o garsonieră peste tre-
 zile. Dumnezău, nu pot să-î laiu cu mine. Cre-
 ște-îi dumnezeu mai departe. Vă că al înimă burmă”.
 Avea între porumbii unul alb, un fel de călăuză
 de știu care dînr-un gîngurii îl înțorcea brusc
 pe totî din zbor într-o parte sau alta. Îl botze-
 se Amărășteanu.
 ntineric ca-n corn! Sint patru zile
 de cînd stau închis fără de foloase.
 Am convenit cu Alexandru să încep
 transmisile a doua zi după ocuparea
 orașului. Inamicul însă nu se arată.
 De zece de ori am tresărît la zgomote
 de motoare de afară, m-am
 urcat pe cele trei cărămizi puse una peste
 alta să pot privi printr-un ochi al zi-
 dului, unde a fotografat. Priveleștea mea e la
 rasul pămîntului. Dar de fiecare dată am
 constat același lucru: că sint ai noștri, în tra-
 gere, ori că sint camioane cu refugiați. De la un
 timp locurile motoarelor a fost luat de cărute.
 - De azi dimineață - am stat mai mult cocolat
 am văzut șirul fără sfîrșit al celor care se
 urcă din fața drumului unde va merge eu.
 Sint oameni cu vite mult vite, stîngheri
 și vacile și bivoli sint legați de cărute, porcii
 sint urcați sus în coșare ori puși de-a dreptul în
 saci care framătă și gîi. În cărute - aceleși
 cărute - bagaje sumare, toale de învelit. În
 partea noastră se (es cele mai multoaze em-
 turcană. Alături de ele sint sube ciobănești, cu
 care se ierpează deobice la băli, ceneanuri -
 nelipsit cean bun la toate - agățat în spatele
 loștrei ori cumpănit în desagi pe cai măruiți și
 incompați.
 Copii mai căsărîți merg pe alături de părinți,
 cei mai măruiți stau în coviltire ori direct în
 desagi. S-au adunat cam cîinci-sase familii pe
 lîngă o cărută. Au luat cu ei numai lucruri și
 alimente trebuincioase pentru scurtă vreme. Ei
 stiu asta, au lăsat restul în gropi adînci în
 grădini și livezi. Se vede că știu de întorcerea.

Unde cu oasele poți deschide paradisul
 O pasăre îmi caută prin oase și
 mîini de orb se bat pe firmitud
 în iarba nevăzută cum să-nduri
 omizile părăoase
 la răspînte ?
 (Asinul frate a-nvîțat să cînte)
 Și candela cu undele și miere
 sub stîni blajini veghează vecinicia
 în balii un car de strajă la-nviers
 imbracă lîn în capiliviu
 din semn trezindu-î aripile frînte.
 (Asinul frate a-nvîțat să cînte)
 Dar vameșul îi taie calea deapă
 el vîmele cu trupul de aloe
 stîngînd sub piele cîrjile lui noe
 prin straturile nopții și-o așteaptă
 la capătul de pod prin vene sîmbate.
 (Asinul frate a-nvîțat să cînte)
 Întregul corp a muzică delisă
 de henerum și unii a trîmșat
 în sac îi strînge oasele cîrjute
 le-așează într-o turle ca o lîrb
 le sulfă și deschide paradisul.
 (Asinul frate a-nvîțat să cînte)

Foc acoperit
 „Tu ce ascunzi în gura ta augustă ?”
 sîhostrul mă întreabă un sîhostru
 hrîmîndu-se-n pustiul în silbstru
 cu menă roșu la roș și lăcșuș.
 - Asinul blînd asinul gura jură
 scheletul lui în gura mea steină
 e-un stiv de argă și îmi ies pe gură
 cuvinte în varbier lui asin -
 -Văd capete în pari -
 -E rămoșit
 dintr-un asin pascînd fîbul mare
 de cînepă o lampă fără lămma
 în aul ei de lemna - opo pînă semena
 -Cetești bătrîne-cărtile de singe vî.
 -Făgăduiesc răspund în rusinore -
 că gura mea de singe nu se-atinge -
 și fac alt semn o mină să coboare
 în pînîță balanțe și cîntare.
 Dar limba se împiedică de-odată
 de cîrja lui în pîide mai bătrînă
 și ca o rimă partea teatoză
 se-ncreoștă-n altă parte de bătrînă
 prin care trece în lăbat a roată.
 (din manuscrisul „OGINDĂ DE CEATĂ”)

horia zilieru
 Icoană pe sticlă
 Erai cîndva un foc dar cine-î l
 cenusa îți arată c-a trecut
 înfățșat cu marele inel și
 leul uriaș in alt trecut.
 Sub pod sub podul unui basm amar
 la pînă stă capilul în zădă
 cu flozi de mîi în pîi ce leru-ler
 că lîile de mîi vorbesc în cer
 Cînd udat jertfa jertfa unui miel
 dar cine-î l ?
 Dar cine-î l ? cu vacile de tum
 și dă asinul să-î inhami și plîngi
 în carnea pură și simțurile cîinci
 cu miere le astupi atunci acum
 și fuși în somn la damnu israfel
 dar cine-î l ?
 În istavilul ochi un bob de griu
 pedepsit în pleavă pin-la briu
 femeia-pirgă trece prin mîcel
 și-î umple gura surdă cu pămînt
 dar cine-î l ?
 Abia se mișcă morile de vînt
 cu a preotul bătrînul menestrel
 cu un toaig izbește un cuvînt
 și semne vechi iau vieță : hen kai pîn
 în graiul meu de șapte mîi de ani
 dar cine-î l ?

ceasta lui

gheorghe pituș
 mă răcîșesem a nu știu cîta oră
 unei oameni despre care nu se știe
 nici de unde vin, nici încotro se
 îndreaptă; cert este că strada pe care
 înaintam era așdama uliței din
 căpîrle iar pîlcul de case se-
 rîte cu țigla roșie semăna pînă
 la micul detalii cu lăcinile
 vecinilor din satul natal, care, între timp,
 se pustilese aproape de tot. La farmecul ce se
 pierduse, ceva se adădase totuși, pentru că,
 pe locul unde, copil fîind, mi se spunea că
 a fost ori că mai era (dar perfect ascunsă
 verdeată). Casa lui Misiac, acum chiar se
 vedea, o clădire avînd exact arhitectura cu-
 noscută din povestirile alor mei: două ca-
 mere despărțite de o lîndă și o grîșă orien-
 țată spre apus, la capătul dinapre sud al
 cărlea se spunea că ar fi un pîi în care dor-
 meau o ființă de nedescris. E adevărat că nici
 pe vremuri lumea nu avea acces la această
 casă, copiii doar se puteau lăuda că ajunșe-
 ră pînă în apropierea prîșpei, dar acum, pe

ambele panle ale acoperișului, ea și la ca-
 petele dinspre nord și sud pătrulau poliștii
 federali, neîngăduindu-nimănu să se ap-
 roce. Locatarii din imobilele învecinate, pe
 care l-am vizitat pe rînd, erau cu toții bă-
 bați și povesteau că nu îi se îngăduie nic-
 odată să lăsa din curțile lor decît dacă ave-
 au în mîni ori a furcă de fier, ori o coasă, ori
 un topor sau orice alt obiect cu care ar fi
 putut să atace ori să se apere. Ofițerul de
 servicii își improvizase biroul sub un măr cu
 două tulpini îngemănate care se desprîșeau
 pe la înălțimea de un metru și după a curbu-
 ră de vreo jumătate de metru, se uneau
 iarăși într-un singur trunchi; prin spațiul
 dintre cele două tulpini putea să se stre-
 cture un copil. În privința poliștilor inter-
 dicția de a se apropia de prîșpe era și mai
 severă, lucru care s-a putut observa atunci
 cînd unul dintre ei, rostogolindu-se în somn
 pe panta acoperișului, s-a trezit exact în
 dreptul patului. El, și înainte de a se fi de-
 clanșat citeva focuri de armă, colegii săi l-au
 surzî spusînd: „am văzut nimic mai frum-
 os, niciodată”. Un bătrîn care s-a ră-
 cereseră de mai multe ori să vadă cum arăta
 ființa aceea pînă povestea că într-o dimi-
 neată, cînd a leșit pe poară cu toporul sub-
 suorat în loc s-o ia spre pădure și-a dat
 seama că, dacă s-ar îndrepta furios, și gata
 să atace, spre Casa lui Misiac, poliștii l-ar
 fi aproape recunoscut, și, într-o-adevăr,
 reușit să se apropie, dar ajungînd foarte a-
 aproape de prîșpe, brațele l-au înmîntă, ochii
 au început să-î lăcerimeze și în mîntea ră-
 cită de atunci înceacă l-a implorat rereu pe
 ceilalți vecini să se ducă s-o vadă, fiindcă
 altfel vor trăi degeaba.
 În anul cînd am ajuns în localitatea lor,
 bărbății erau îmbrățișîți cu toții, numai cel ce

teatru
t
Dificultățile innoirii
 Nîmic din ce își propune regizorul
 Alexu Visarion în recenta sa montare
 a **Nașii fortunose** de la Teatrul Glu-
 lești nu poate fi refuzat în principiu,
 nici chiar dorința de a epata și de a
 sfîrși. Totul se subsumează acele
 tendințe, ordinea binevenită, de a
 „sterge praful” de pe litera capdope-
 l, de a o înnoi pe aceasta înjecîndu-
 și din mentalitatea contemporană.
 Temerar și radical, Visarion începe
 prin modificarea spațiului de joc in-
 sugi. Cu concursul notabil al scenogra-
 fel Dumitru Codarcea, acțiunea nu se
 mai petrece într-o sufragerie mic-bur-
 gheză ci într-o odală goală, în curs de
 simbolică refacere, cu podelele acoperite
 de ziare mototolite și geamurile
 stropite cu var. O scară din zugrav și
 un lișcan de zinc sint singurele ob-
 iecte pe care se sprijină jocul actorilor.
 S-a creat prin urmare situația de a
 umple un gol prin gesturi și atitudini
 inedite de a inventa o mișcare expresivă
 și originală. Tentativa reșese
 numai parțial, mișcarea scenică e
 uneori confuză, altele simpli exhibiție
 fizică (reîntrarea lui Rică prin acoper-
 șul). Efectul de goană, de busucălă,
 încăierarea mahalagească și întreg la-
 pajul mi s-au părut excesive.
 Însă principala ambție a regizorului
 a fost, pare-se, restructurarea tipului
 caragialian în datele sale fizice și psi-
 hice. Și pe această cale el obține re-
 zultate ce merită luate în considerare
 în cazul lui Chiriac (Radu Panama-
 renco) a căru vulgaritate e lăsată
 nădă, decupată de înfășurarea ar-
 toasă de bărbat în firea vîrstel, sub
 care ne obișnușem să-l identificăm cu
 teighețar, și în cazul lui Spiridon
 (Răvan Vasilescu) un abulic perfid,
 ros de obsesii. Noua înțuchipare a lui

film
f
Poetica filmului
 Toți călătorii vor să păstreze locu-
 rurile și lumea văzută, cit mai mult
 timp, în memorie, în povestiri și re-
 povestiri, în fotografii și metri de pe-
 liculă. Aparatul de filmat a devenit
 tovarășul cel mai frecvent al celui ce
 aspiră să vadă și să rețină miraculosul
 spectacol al lumii. Turistul amator și
 cercetătorul instruit filmează depor-
 tivă, Dar nu orice filmare înseamnă
 film. Case și oameni, oraș și drum-
 ury, pînă rare și obiecte, notații
 făcute în grabă, se aglomerază și
 devin un material monoton și sterp,
 fără emoție, fără frumusețe. Dincolo
 de toate acestea, „ceea ce rămîne,
 însă, întemeiază poezia”. O fericită in-
 temiere artistică din ceea ce rămîne
 în urma filmării unei călătorii, reali-
 zează Ioan Grigorescu în **Spectacolul**
lumii. Filmul este o peregrinare în
 căutarea frumosușului permanent, de
 pretutindeni. Fiecare loc înținit este
 „un spectacol geologic pe care munca
 omului l-a umanizat”. De la acțiunea
 instinctului selectiv apt să descopere
 în spectacolul înținit modelul semi-
 ficativ pînă la comunicarea lui nuan-
 țată, gestul autorului este gestul artis-
 ticului ce vrea să repete lumea într-o
 plăcitură, în strălucirea de-o clipă a
 unei plăcături, în experiența concen-
 trată a unei metafore, în imaginile li-
 mitate ca număr ale unui film, care în
 loc să devină documentar, devine do-
 cument estetic. Pînă și vcea comen-
 tatorului (autorul însuși) sporește
 atracțioul și interesantul acestui film
 în care pitorescul și îneditul se încarcă
 pe nesimțite cu prețioase informații
 geografice, istorice, etnografice. Într-o
 fină și armonioasă îmbinare de legen-
 de, impresii personale sau date obi-
 nute printre studiile cercetătorilor, dicțio-
 narelor, cărților de specialitate. Iată
 cum personalitatea autorului trans-
 formă materialul meșt să fie simplă
 ilustrație a unui text amplu de călătore-
 rie, într-un produs de sine stătător, un
 film unitar, cu efecte caldoscopice.
 Când sint surprinse obiceiuri și dansuri,
 sint comentați pașii de dans și semi-
 ficția lor - ritmul interior, costume
 și podobe, arhitectură și obiecte de
 cult, Occident și Orient, visare și
 politică, relații și maxime, trecut și
 prezent printr-un laudabil act de cul-
 tură.
Spectacolul lumii este un spectacol
 oferit pentru găsirea frumosușului din-
 colo de orice stăvilă. Spectacolul lumii
 este poezia lumii, muzica lumii și în-
 treaga ei lumină. Încercarea de a-î
 prinde și de a-î reda, și mai ales ca-
 pacitatea de a reuși, acestea, cu mil-
 ioanele modeste ale unui aparat de
 filmat, nu țin oare de o poezică a fil-
 mului ?
 Corina Cristea

televiziune
tv
Între rutină și spontaneitate
 Săh genericul „Creatorul și epoca
 sa” a apărut în program un film al
 lui Liviu H. Oprescu dedicat pictoru-
 lui Francisc Bartok al cărui destin,
 însumînd numai patru decenți, este,
 într-o anume prîntă, exemplar. Nă-
 cut într-un sat hunedorean, pictorul
 și-a luminat tinerețea ca otelar, ajun-
 gînd datorită descoperirii vocației,
 student în clasa maestrului Corneliu
 Baba și, mai tîrziu, el însuși profesor
 de arte și muzică lași. Unde trăiește
 și lucrează. Mă puțin cunoscut de mare
 public, deși a expus de multe
 ori, Francisc Bartok a impresionat prin
 meditația sa gravă asupra propriei
 biografii și opere, meditație însoțită de
 căldură și modestie. Apariția sa în
 program film ce l-a dedicat este bine-
 venită pentru cunoașterea sa ca om și
 ca pictor (chiar dacă alb-negrul defa-
 vorizează încă arta plastică), demon-
 strînd valabilitatea uneia dintre direc-
 țile pe care trebuie să se analizeze cu
 responsabilitate redactorii culturali:
 descoperirea și propagarea prin inter-
 mediul micului ecran a valorilor auto-
 tentice, indiferent de distanța dintre
 ele și studiour. Prin mijloacele de care
 dispune, televiziunea are o certă po-
 sibilitate de popularizare cu tiraj
 imens a unor creatori mai puțin cu-
 noscuți, dar nu mai puțin valoroși
 decît cei care din diverse motive apar
 în emisiuni cu o frecvență impresionan-
 tă. Desigur, ne gîndim nu numai la plas-
 ticieni, ci și la scriitorii, compozitorii,
 artiștii, în general, care, parte locuind
 în provincie, parte fiind el însuși seculi
 „de provincie”, în ciuda lucrărilor
 lor cu valoare recunoscută în presa
 specializată, apar rar sau nu apar
 în emisiunile literar-artistice. Limitîndu-
 se la tirajele, concertele sau expozi-
 țile care sint cite sint, oricum sub
 gradul de audiență al televiziunii, în-
 telegem că sint înegaliții de apariție
 pe micul ecran obiective, în funcție de
 temele emisiunilor, de timpul de reali-
 zare de mijloacele tehnice ș.a. Cu
 răbdare însă, cu bună credință și, mai
 ales, pe baza unor criterii obiective de
 selecție, lista „invitaților” ar putea fi
 îmbogățită, echilibrîndu-se, întrunind
 mai multe condiții pentru o prezen-
 țare amplă și armonioasă a personalu-
 literar-artistice (ne legăm multe speran-
 țante, în acest sens, de noua emisiune
 „Viața culturală” redactată de Mari-
 lena Rotaru).
 Așadar, la această și dezideratul ca
 redacția respectivă să nu apară
 numai ca simplă gazdă de opinii cri-
 tice, ci să și emită propriile și opinii
 asupra valorii creației contemporane
 și, implicit, să-și susțină puncte de ve-
 dere proprii în mod programatic, anga-
 jante. Ne mai gîndim că s-ar cere,
 astfel, posibilitatea de a fi desecerte
 noi talente și în aceste emisiuni (nu
 numai în cele de muzică ușoară sau
 folk) cu opere și creatori insuficient
 cunoscuți de marele public ar benefi-
 cia de această „magistratură” unică
 încă prea puțin „circulată”. În acest
 sens, filmul lui Liviu H. Oprescu
 (imaginea Victor Prunaru) ca și cele
 care sperăm, vor mai fi dedicate unor
 artiști aflați în plină maturitate crea-
 toare, pe lîngă callitățile sale de magis-
 tratură, reprezentă și angajamentul au-
 torului față de destinul unui artist pe
 care îl recomandă atenției noastre, o
 „descoperire” față de care și-a asumat
 singur o mare responsabilitate.
 Iulian Neacsu

amarăsteam

lor din tăcerea celor virștici, arareori spartă de îndemnul către vite. Și totuși e vacam, o găligie greu de analizat, desigur, zberzate de vite, clopote, oșii acțiunii neune cu păcură, păcănitul „de Brălla” al căruțelor, plinsete de copii mici. Mă tot uit cu speranță — fără prea mari șanse de izbândă — că o voi recunoaște pe soaca mea cu bărbatul ei, cu copiii și soacra. Mi-a spus că vor pleca după ce vor sosi bătrînii într-un sat de peste dealuri. Primise de la ei o scrisoare în care anunțau că vor veni să plece împreună „și la rău” că mai zăbovește să „pună la loc bun” unele lucruri, să „amureze fînilele cu zeamă de cucută”, să „ute” prin pod o slănină înveninată.

Convoiu se scurge imolacabil și al mei nu anar. În schimb recunosc căruța ce fusese rechiționată pentru mutarea mea aici. E plină de copii și ideea că le-ar fi lipsit acum la refugiu mă umple de tristețe. Bărbatul care o mină e slab, nerăs, își ține capul cu o mină de sub falci, cred că, în soacță, îi și vorbește. Mi se pare un cunoscut de cînd lumea și mă uit cu jale cum leese din raza mea de vedere.

Sirul refugiuilor este ajuns din urmă de o unitate de artilerie cu piesele bateriei trase de cai. Toată lumea orbeste și trage cu o roată pe santul din dreapta. Soldații și ofițerii par a nu vedea nimic și, deși se retrag, nu știu ce din altitudine lor și o speranță un aer optimist. Foarte ordinea în care se retrag dovedește nu o fuză din fata inamicului ci o schimbare de pozitie. Tot din ordine vine și neopăsarea, asupra inteligenței și blîndeții față de femeile din convoi care îi amenință cu numiri, cred că și în jignesc, în orice caz asta deduc eu din gestul de a-și lavi obrazul cu două degete. Vacarmul însă e „tocal” de cadenta unității de artilerie dină cînd ultimul tun cu afetul cloceșine de soldați dispăre și el din vederea mea. Convoiu se urzeste din nou, încă drumul însoțit a nor-nit la drum, căci încă nimic nu anunță inamicul care se apropie.

Se înserază și afară — la mine e seară de patru zile — mă retrag în culcușul meu și aici, oedat, e atîta liniște de-mi tîlue urechile. Conținutul învâșă umărulște rețetății cu ochii mișcîți. Nu-mi este prea greu. Cunos bine drumul ce leese din oras și urcă în serpentine ne desul lutos numit Muchia Bradului. În conștință am făcut de câteva ori drumul ăsta. Desul, nîn urechile mele și căld de aerul, rădîndu-mi gubeni la ficcare pas. Serpentinele — sîtu eint acum pline de lume, bărbății aiută cași învinșînd și ei la lăvire, femeile și copiii au coborît din căruțe. Virtul Gilmei este caștăl de sus al soselei nu unde se scurge narcă în cer acesr sarne fantastice care este rîmănu cu refugiu. Știu că undeva, pe platou de dincolo de virf,

oamenii se vor odihni — de data asta nu vor aprinde focurile — „e aprit” — vor da fîn la vite, vor mușca vacile și oile pe întineric vor minca lacte cald cu mămăligă rece făcută încă de acasă, „o țipă de mămăligă să ne tie tot drumul”, învelită în stergare. Copiii vor adormi primii, obosiți de hîrdăușurile roților și de vederea altor locuri necunoscute. Cel mari, îndepălnesc toate acestea cu precizie și liniște de parcă fac acest drum dintotdeauna după nu știu care calendăr misterios al istoriei lor.

Mă întorc cu gîndul la mine, la cele patru zile de cînd aștept de parcă cine știe ce bucurie mi-ar aduce azezarea, deasupra capului meu a unor dugmani de moarte. Mi se pare un veac de cînd n-am mai scos o vorbă. Pînă la apariția convoaielor îmi răsunau în urechi parca închise aici odată cu mine, ultimele cuvinte schimbate cu zidarul Malet. Așa cum mi s-au întîrșirît ne rețină și ochii lui în vreme ce azeza ultimele pietre în spărtura prin care intrasem. De fant, glasul și ochii erau una atunci și una apuneau: — Acum că a mai rămas un pic de loc dă-mi mîna să ne lumăm la revedere. Să trăiești, n-oi mai știu cîți ani mă! Fe eurlînd, cu noroc de bine și cu sănătate!

I-am lîntîș mîna (mai țîrșu, spre zîmă mi-am dat seama că mă zîrșisem la cot într-un colț tăios) și atunci mesterul, într-un zest pe care nu-l pot pricepe în rîmul capului, mi-a sărîntat-o. A dispărut apoi azeșun ochilor mei de o piatră pe care o azeva cîoștă pe măsură. I-am auzit fluerînd în timp ce drucea ultima parte de zid. Era un cîntec trist, mie mi-a sunat de prost augur, îl știam din satul nostru, îl știam și cuvintele: „Pămînte, pămînte, casă ai și usă n-ai, ce încui nu mai descuri...”

Într-unul din zilele cu Alma se petrec mai ales ziua, pe soare. Mă sună la redacție cu vocea ei subită, unică „de clopoșel”. Colegii o știu, nu mă mai „apără” ca în alte țări. (Clapoșete, a fost cam limpede azi-noap-te!). Ne vedem apoi undeva pe o jumătate de distanță, ea ține vînoara cu mîna în brate ca pe un prune, i-am și spus-o, nor-mîm amîndoi fără să știm încotru, peșu se ducă printre tarabele din Piața Amzei. Scrișă după noi țigănoasă (chestii în geul „Frumoasă” și-și ales-o, minca-l-aș ochii!) ne urmează insistînd vîrîndu-ne sub nas tot felul de Gori, fac auzul la potrivirea perechii ce o aleșim. Alma se oprește lîngă un cop plin cu leștăuș peste care argîntese sute de albine în tranșă. Cer un buchet.

— Dați-mi unul, dar cu albine cu tot! Țigăna, surprînsă de repică ride arătîndu-și dantura metalică. Crede că Alma gîmgește.

— Ți le dau și pe toate, conțî!

Își alege un buchet cu albine, îl ridică ușor și, protejîndu-l cu palma ca pe o lumbară pe vreme de viot, pleacă lîngă. Eu mă lăcomesc cu țigăna, ea umflă gura, ține ca acum e după cum vrea ea. Între ține Alma e departe, o ajung din fugă, o conduc de braț. Așa, cu ochii în buchetul pe care mi-a dat încă albine e în stare să intre în botul unei mașini.

O clipă albinele se sperie de nu știu care strămîntătură și zboară. Eu, nici mai mult, nici mai puțin, mă întorc în piață, își apropie buchetul din nou de coșul țigănei, „împrumută” albine cum ar împrumuta foc și iar pornim. De data asta albinele „ne tin” pînă la catedrală, pe Nulerilor. Pe drum mă tot uit la ea: se joacă? cochetează? Se complătește? Greu de preziciat. Cred că toate la un loc.

Începem să avem și trecut comun. Astăzi o întimplare, mine un dialog aprins... Acestea atrag spre ele ca un magnet lucruri noi, impresii inedite. Despre noi nu vorbim deloc. Mai ales ea. Abia în gest mînșat, familiar o trădează: „Mîine-ți pui cămășa alba bleu de rîndul trecut. Îți vine foarte bine”. Mi-am pus-o și ne-am plimbat aproape o oră pe aceeași stradă înainte și înapoi. Avea un aer cîndat, misterios, de șote pusă la cale. Mult mai țîrșu aveam să aflu taina: vorbea cu țîntă și de care o leasă o prietenie conspirativă, să ne lasă în cale fără să se trădeze, să mă studieze „ce toate părțile”, „din mers” și să-l împărțesească apoi părerile lui. Îți dai seama ce m-a săpîrat chestia asta! Noroc că am aflat-o mult mai țîrșu, într-o duminică pe cînd eram înțat la ei la masă, unde, se-nteleșe, n-am avut loc să mă deșafior. Pe urmă s-a rîcit evenimentul și mi-a țîrșu, am făcut amîndoi mult haz de întimplare.

Într-o clipă asta am trecut din Rhodopi spre Retezat del zăpăni. Așchurat așt de ușor incit zîmă să fi fost și abia dacă ar fi fost zăpăni. Au trecut peste Dunăre și Bărgăniș, apoi peste dealuri și s-au oprit pe niște țancuri de piatră. În cîteva zile dacă vor avea răgaz își vor căuta de cuib. Eu l-am văzut planînd peste bune și rele, în cîteva rînduri le-am auzit chemarea de ploaie și, pe unde au arat umbrele lor pereche, griul se va face mai bogat, lîveșile și vilie vor rodi peste așteptare. E bine să fie lăsat în pace să poatășă și să venicească alături de noi”.

(Fragmente din romanul în pregătire „Comparație”)

ion brad

Dacă...

Dacă patria mea ar fi norii,
Frunzi încruntate deasupra pămîntului,
Memoria fluid-nestatornică,
O-măsmăloasă onirică,
Răul fantomelor ce se lîrșează din noi,
Atunci le-aș cere judecătorilor
Să mă condamnă la moarte,
Ori cel puțin să mă ostracizeze
Într-o țară cu buze cîrpite de sete...

Dacă patria mea ar fi marea,
Cămasă însingurată pe umerii stîncilor,
Văzăr de stăle ce cad, paradis pentru monștri,
Cîmp înverzî de eclada războaielor,
Carabia scufundată de mine
Între-un timp fără moarte,
Atunci le-aș cere judecătorilor
Să mă condamnă la muncă silnică
Îspășită o viață, o moarte, și încă o viață,
la chip de pasărea-plugului...

Dacă patria mea ar fi cîvințele,
Semînta carbonizată, bătrîni somnorosi,
Pulsul unei inimi pierdute de mult
În țara țermelilor, în turnuri de pază pustii,
Cămasă de lărbă în care-mi îmbrac
Încă din leagănul lui și licele,
Atunci le-aș cere judecătorilor
Să mă răstîgnească pe silabe de frunze,
Să fiu arologiul pădurilor...

Dacă patria mea ar fi un imperiu
Năpădit de ciuperca otrăvite, moară de făci
Mestecînd oasele calcinate-ale lumii,
Cuirosat cu toate tunurile îndreptate
Spre timpa ideilor, cu toate țarpile
Împinse fosforescent, ca peștii bolnavi,
În apele libere, în golfuri fără cenusă-ndrăzneli,

Atunci le-aș cere judecătorilor
Să mă exileze pe-o lacrimă...

Fericit sînt, e, zăi, că nu mă puteți închide
Nici în nori, nici în mări, nici în cîvinte,
Că nu sînt fiul imperiului ficiii,
Viermele rădăcina ideilor — el numai
Un strap pe buze cîrpite de sete,
Pasărea plugului, arologiul pădurilor,
Eștlatul pe-o lacrimă, pe globul acesta
Rotund ca țara coplăriei...

Ante-postumă

Nu știu de m-am născut. Numai pădura
Ca un pămînt al umbrelor ce cîntă
Desfide-ncovoierea și secura,
Linia frîntă.

Cine-a pus limitele semn de hotar?
Cînd doborî ura, alia răsară
Cu zîmbetul țentacular
De fărîcire împelătoare.

liviu călin

(Fragmente din romanul în pregătire „Comparație”)

Și totuși, și totuși, numai mie mi-e dat,
Numele mie omul-mulțime, omul-pădure,
Să lupt cu gîndul încătușat,
Cu taete limitate moherite, sure.

Nici a frontieră cunoașterii! Nici a apă
Între moarte și viață ca Acheronul!
Ce îndăială mă sapă
Umpîndu-mi de monștri cu aripi tot somnul!

Nu știu de voi muri. Numai izvorul
Va căuta un cîntec întrerupt.
Pe rugu-nalt voi fi biruitorul!
Cu umbra mea am încaput să lupt!

De unde curge singe cînd ideea
În carnea umbrei nu s-a împlîntat!
Nu-mi mai aduc aminte clip-aceea
Cînd dintr-o aripă am învîtat...

Matinală

Nu mă trezesc cocoșii! Nu-i mai am
Dăci în mîna!
Și totuși, țipătul lor necuzit
Se izbește de geam
Ca un sălbatic roș de albine.
Sînt oare treaz cu adevărat? Sînt mort!
Cine țîpă? Cine respîrșă
În simbetul fragil pe care-l port,
În ochii care încă se mai miră
Ca un cicladic cîntăreț din liră?
S-a trezit în sufletul meu
Vre-un stămoș obosit,
Ori un urmaș de peste ani o mie?
Strigătul cocoșilor a salvatorului țuț
Pe care-l împlînt în vegnicie...

Arheologie

Ce albat straniu înveți
Da pe țapții pereți!
Înfloriți de crini uriași
Ca niște urme cosmice de pași!
Ți-a sufletul ars de valute
Printre coloanele căzute!
Și fruntea o frîz
Înmărmurită sub brîz!
Cine te pîndește alt de abil
În melope și perșii!
Ești tu călătul în chip statur
Ucis prae lîrșu de barbar?
Cine credea că nu reinvi
Din frontoane și reverii?
Gidele timpului preacumșăcădele,
Ți-a-întărșit cavalcadele!
Cai de marmură cine-ți strunește
Cu atita nădejde?
Tu ești gîntul rînit
Cu singele în asfînti!
Ori zeul soarelui, călare,
Galopînd nebul peste mare?

1979

Desena de Nicăpetre

Trecere

O lăcera
și alta
și alta
și alta
ștînca în apa
de munte
cade
prăvălită de spaima
viermelui
și nu se aude
nimic
ce bine
în apa limpede
peștii
o luminează.
Sus a rămas
viermele
care
nevăzută

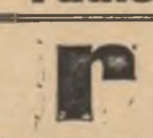
în lăcera
a trecut
în ștînca vecină
O lăcera
și alta
și alta
și alta
ștînca în apa
de munte
cade
prăvălită de spaima
viermelui
și nu se aude
nimic
ce bine
în apa limpede
peștii
o luminează.
Sus a rămas
viermele
care
nevăzută

lacrimile lor de păpădie
încă puțin
așteptat
ștîu numai eu a tăcerea
căreia
nici un vinător
nici o ureche
stagiului
nici un ochi
nu-și simte
găslul
pînă azi
pînă mîine
pînă cînd
un stilet
e va face să urla
în cel mai mare
desert
unde fiecare fir
de nisip
de cenușă
mint altfel

mişc

a văzuse pe adormita colinda înțerește de la o poartă la alta și le striga ezolăzli: mîine, pămîine a să vă duceti cu pluta și n-ai văzută o măcar o dată! Gămenii spunea că din cauza ei nu se cășătoriseră și ajunșeră bătrîni și singuri, iar acum s-ar mulțumi și cu oile o labă care să le facă mîncare. Dar vorbele lor ajunșeră la urechile poliștîilor, care-l-au adunat într-o seară în pădure și s-au jurat că au auzit-o pe scoaperiș cum rîdea și spunea în somn că vecinii ei sînt niște neputincioși, că, lată, pe cînd ei se apropie de ștîrșit, Ea a rămas pururi tinără și neprihănită. Cu gînduri crunte plecără bătrînii spre casele lor. A doua zi poliștîii au mers cu violența pînă a-cela înel, sub ochii bătrînilor, mi s-a îngădui să mă apropie de prispă și, în timp ce împietricem de umire în fața celei mai frumoase inelgubiri, bătrînii au luat patul pe sus și l-au transportat pînă la mărul îngemănat și (conform credinței) după care o flîpă frumoasă trecut prin spîulul dintre țul-pînile îngemănată devine urîșă, comună, hătrînă, etc) o trecut prin spațiu curbat cu o violență atît de mare incit am auzit cum trupul i se frîngea, dar pe măsură ce leșea pe cealaltă parte dintre țul-pînii, un vițor cu fulgere și tunete începea să zănoarne țolul, să amestece pămînt și cer, iar eu, vîrșînd o-iau pe urmele ei, m-am trezit într-un țîrșu strîns și imobilizat în curbură ontologică a mărului tainic și mi-am spus atunci smerit că fuseseam cruțat numai pentru a mărturisii că dincolo de inefabila frumusețe a chipului ei eu am văzut cea mai neînșită forță, în abtut căreia poliștîii federați și bătrînii ucigași ai frumuseții dispăruseră ca niște ju-cării. Din păcate nu voi putea să mă des-prînd prea devreme din această strînsoare de lemn pentru a vedea dacă prîșpa Casei lui Mișc e luminoasă noaptea.

radio

Despre poezie

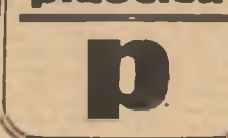
I
Se transmite cu fidelitate în cadrul programului radio mic emisuni dedicate poeziei. Ele poartă în general numele de Poetica sau Moment poetic și apar în peștăușul celorlalte emisuni ca niște ochiuri de altă substanță, niște spații de grație îndemînd gîndul să se înalțe, relevînd o întimplare muzicală a cuvintelor, răsunînd unei nevoi de culoare și ornament, invitînd spirițul din ritmurile cotidiene spre un teritoriu privilegiat, liric și contem-plat, spre o descoperire de sine, spre divertismentul superior. Astfel de argumente și altele asemenea trebuie să fi avut în vedere aceia care s-au gîndit să facă loc, printre multele și diversele ore radiofonice, „momentului poetic”. Momentul poetic are durata de cînel minute. Primul moment poetic al zilei e programat înainte de ora opt dimineața, iar celelalte două, după zece și jumătate seara: se presupune, poate, că auditoarii au dispoziția cea mai pronunțată lirică la aceste ore ex-treme ale zilei. Altfel, poezie se mai transmite la rubricile săptămînale „Revista literară radio”, „Viața cărților” și la alte cîteva emisuni, cînd e cazul.

Lectura de versuri la radio (sau televiziune) reprezintă potențial un mare câștig pentru poezie. Cum observa un poet contemporan, gustul pentru poezie nu se dezvoltă foarte

împurului și pînă să li se maturizeze calitățile intelectuale, cei mai mulți își vor fi polarizat interesele și energiile în sensul pregătirii unei profesii. Așadar, pentru ascultătorii de toate feurile, radioul are posibilitatea să ofere lectură inteligentă, adecvată, convingătoare a unui text poetic — și nu e puțin lucru, aceasta. Fiindcă poezia imprimată pe pagina mără, cel puțin în cazul poeziei autentice (și doar de o asemenea poezie poate fi vorba) pune niște probleme care nu diferă foarte mult de cele ale unei partituri muzicale: pentru a dăruii poeziei flînța sonoră ce-i este proprie chiar și la lectură în gînd — cel care o rostiește trebuie să fi descoperit și să fi gîndit sensurile textului. Obiectivarea sonoră a versurilor devine o interpretare și, într-un fel, poezie fi o revelație pentru înșii cititorii asidui de poezie. Iar pentru alții, o asemenea lectură avizată suplinește c_pva din efortul de aprofunde, reprezentă darul inițial al unei descifriți.

Ioana Ieronim

plastică

Măgura '79

Despre Măgura pare a nu se mai poate spune nimic nou. S-a consumat multă ceneală, mult entuziasm, multe elegii, de altfel bine meritate, despre ea; a fost descrisă documentar și estetic, literar și neliterar, critic și necritic și în multe alte posibile feurări. Măgura este acum în situația paradoxală a unui simbol sau mit contemporan care, datorită tineretii sale și a lipsei de distanțare temporală, tremă să-și aștepte „istoricizarea” pentru a nu li se transforme substanța și intenția într-o marfă banalizată prin conșum și reclamă. Oricum nu e comodă soarta de mit „proaspăt” dar nici goarta celui ce trebuie să-l comenteze, deja după alții, deși încă în prezența sa vie.

Magda Cărneci

Despre Măgura, deci, sobre, cu măsură, la obiect. S-a închis de curînd ediția jubilară, a zecea, a taberei de sculptură de la Măgura Buzăului, organizată anual de Uniunea artiștilor plastici în colaborare cu Comitetul județean de partid Buzău. Participanții ei, în număr de 14, au fost: GAVRIL ABRIBAN, RADU AFTENIE, ANTOANETA ANDREI, CORNELIU CAMAROVSKI, AL. CALINESCU-ARGHIRA, DINU CIMPEANU, GH. COMAN, ALINA ENACHE, GH. GOIAN, MIHAIL LAURENTIU, NICA PETRE, GRIGORE PATRICHI, VLADIMIR PREDESCU, LEONARD RĂCHITĂ, LIVIU RISSU, SAVA STOIANOV. De la 140 numărul lucrărilor a crescut la 156: o nouă poiană populată cu statui, un nou „spațiu spiritual” organizat, un nou loc de „cult” laic și popular.

Tema istorică sau mai bine zis intenția monumentală da for publică, cu implicații socială largă și imediată,

muzică

„Omăgiu lui Burebista”

Folosirea anumitor izvoare uitate de cultura europeană, urmarea unei tradiții „neclasică”, adică mai adînc de cît mîtenirea clasică: acei fond arhaic, matricea tuturor culturilor urbane ale Orientului Apropiat și ale Mediteranei, a dat în ultimii ani cîteva

Cristian Calcan

lucrări românești puternic tensionate, scintile ale ciocnirii dintre tradițional și modernism, provincialism și universalism. De curînd, deschiderea stagiului a avut loc print-o cantată cu semnificație simbolică, „Omăgiu lui Burebista” de Doru Popovici, pe versuri de Dan Mutașcu.

Grete Tartler

ZILELE CULTURII ROMÂNEȘTI ÎN R. S. F. IUGOSLAVIA

- Convorbire cu tovarășul VASILE ILEASA, directorul Direcției Relații Culturale cu străinătatea din C.C.E.S. -

- De curând, au avut loc, în R.S.F. Iugoslavia, zilele culturii românești, caracterizate prin ample manifestări, caracterizate prin ample manifestări, caracterizate prin ample manifestări...

Vasile Ileașă

DANI KULTURE SR RUMUNIJE U SFR JUGOSLAVIJI

șurată în sălile de spectacole, de expoziții, la mese rotunde, seri de poezie etc. În teatrele deosebit au manifestat iubitorii de teatru din Belgrad, Novi Sad, Zagreb, Vršac și Cămin, și celelelalte manifestări...

dat publicului meloman din Ljubliana calitățile interpretării în concertul Orchestrei de cameră din Satu Mare, dirijată de Al. Munteanu. Piesele muzicale românești de Constantin Silvestri și Sabin Pautza au fost aplaudate călduros...

- Vaș ar ruga să înalțați asupra manifestărilor literare din cadrul zilei culturii românești în Iugoslavia.

- Ele au constituit, de altfel, puncte centrale ale acestor zile. Aș menționa în mod deosebit expoziția de carte, presă și discursuri care a inaugurat, împreună cu expoziția de pictură și sculptură Brăduț Covaliu...

„Song” și „Semnal”, ale corului din Dragășeni, spectacolele Teatrului de păpuși din Sibiu și Expoziția de artă decorativă au fost larg populare în presa centrală și locală iugoslavă...

- Care dintre momentele din cadrul acestor zile ar mai trebui, după opinia dvs., să fie în mod deosebit evidențiate în fața cititorilor noștri?

- Cum manifestările a 35 de ani de fond organizate în cinstea aniversării la 35 de ani de la Revoluția de eliberare națională și socială, antifascistă și antiimperialistă din țara noastră...

- Zilele culturii, popoarelor și naționalităților din R.S.F. Iugoslavia în România și zilele culturii românești în Iugoslavia au constituit momente deosebite în colaborarea culturală...

Reportere

spectacolul lumii

văzută de Ioan Grigorescu

Indian Story (II)

Thanksgiving, curcanii un rămas

Legendă spune că, după primele recoltate ale pământurilor destinate coloniilor americane, auveau obiceiul să-l invite pe „amicii” lor, indienii, la un „Thanksgiving” - sâmbătoare multumirii - și că...

Decădată, să primim puțin fenomenul „integrării”. El a început puțin feroc alături de „strângere de degete”, viața în rezervatii. Rezervații pentru bizoni și rezervații pentru oameni...

Președintele Eisenhower obișnuia să-și țină conferințele de presă de la Departamentul de Stat într-o încăpere numită „Indian Treaty Room” - camera de tratative cu indienii...

Tot el, Ike, era un pasionat cititor de romane western și de filme cu cow-boys. Iubea indienii deși nu a putut face mare lucru pentru ei. A făcut doar ceea ce apărea în ochii administrației din vremea lui, drept soluția cea mai adecvată...

Dar să ne întorcem la „pelle roșii” indieni, adică la „pelle roșii” care nu sînt etnici și nu sînt indieni în sensul etimologic al cuvîntului...

În 1971, militanții Mișcării Indienei americane au organizat, în semn de protest față de discriminarea ilegală în care continuă să fie supuse „pelle roșii”, un soi de cucerire alpinistă...

Apoi, în toamna lui 1972, intruși dui cu vorba, câteva zeci de tineri militanți indieni au pătruns în birourile oficiului pentru ațarile indiene din Washington și n-au mai vrut să plece pînă cînd nu li s-au dat asigurări că doleanțele lor vor fi luate în considerare...

Lar în 1973, indienii din tribul Stux, concentrați într-o rezervatie din Dakota de sud, s-au regrupat în Wounded Knee - loc revendicat de ei în baza unor vechi tratate - unde, stabilind o țară înarmată, au hotărît să nu mai plece pînă nu li se va da satisfacție...

Paul Alexandru Georgescu

axiologie. Inteligența burgheză are puterea de a opera această schimbare de semn: enigmatice rezolvate devin ronică, umbra trece în lumină, pierici, nimicnicia intră în zona lucidității și a expresiei frumose dobîndind grație...

IMBRĂȚĂȘAREA

Pînă de curînd, burgheza a străbătut punțile și desfrănat, emoțiile ontice și adevărurile radicale - urmind o anumită direcție și folosind o anumită modalitate expresivă preferențială. Mergea spre demnitatea generalului, experimentul cu splendoroasă arhetipală. În poezia recentă și în ultimul volum al epistemic, dar adresa discursului epic și gesturile lirice se schimbă: întrupate, personalitate, ele dobîndesc viață concretă, actuală, hie et nunc...

Paul Alexandru Georgescu

Umanizarea fascinației borgesiene

dacă Borges a fost considerat constant, de admiratori ca și de potrivnici, drept un fel de „nou aluminos, activ-umanist, enigma lui să fie explicate ronic, iar lumina să fie adusă mai aproape, prielic...

ESENȚA EPISTEMICĂ

Să formulăm deci adevărul central al epistemicului borgesian: opera scriitorului este epistemică prin însăși esența sa. Ea crește, valorizează și fascinează prin puterile estetice. Este străbătută de la un capăt la altul de dorința și bucuria laudării de intelecte, căci pentru Borges omul se justifică prin capacitatea de a ști și a se ști - mai exact prin inteligența. S-a spus și este adevărat că există în textele borgesiene insule de ignoranță măritărie - a autorului sau a personajelor - dar este vorba sau de o foarte deosebită ignoranță, plină de arguminte și citate, sau de o stare critică, de o întoarcere a cunoașterii asupra ei însăși...

CIFRAREA ȘI DESCIFRAREA LUMII

Caracterul epistemic al operei borgesiene se verifică nu numai prin modurile estetice, ci și prin caracterul epistemic al scriiturii: reproduce, în versiune artistică, demersul epistemic al omierii. Oricare ar fi termenii în care se desfășoară și se implică, cunoașterea se validează prin deșapirea unui obstacol, a unei dificultăți date, descoperite sau create, problema în gîndirea gînitivă, aporia în reflexia filozofică. Cifrînd și descifrînd lumea Borges întreprinde în plan literar exact această lucrare epistemică, că ea mai există și hotărîtore: desface și reface sistemul existențial uman, în scopul și cu efectul unui spor de profunzime și semnificație. Opuse, dar complementare, cifrarea și descifrarea alcătuiesc două faze ale unui singur proces epistemic dinamic, creator. Sensul lui este trecerea ascendentă de la opacitatea la transparență, de la haos la ordine, de la accidentalul fenomenal, la esența gemenală. Efectul lui stă în înlocuirea adevărilor date, superficiale, circumstanțiale, cu adevăruri profunde, revelatorii, transnale și acestea se aplică în deosebit povestirilor, făcînd ca fantasticul borgesian să fie un fantastic epistemic, diferit de cel pitoresc, de obicei anecdotic, surzător, ca și de cel teroric, sumbru, colosal, etc.

Descifrarea umanizată explicit sau implicit această situație. Pe stîmba puterea cunoașterii și magia artei, în profunde datele naturale ale ființei, dar pe pot proiecta în universal creație umane, la pol conferi un sens și o înălțare care transformă infrîngerile existențiale în victorii

reperre

MAGIA FICTIUNII

„m esure d'une ombre” este romanul prozatorului Paul Lahovary, publicat la Stockholm în 1977 cu o copertă de Marie Minerbi și cu o recomandare foarte favorabilă a lui Paul del Perussia. Carte în limba franceză despre Vlad III „Emplaurul cultural și artistic” leinară de arăt a U.R.S.S., expoziție este considerată un eveniment remarcabil în viața cultural-artistică a orașului de pe Neva.

Pictorialul Corneliu Baba, a avut loc în prezența pictorialului Corneliu Baba, a unor reprezentanți ai muzicilor locale de pășă și de stat, ai instituțiilor culturale și artistice leinarădene. În sfîrșitul răsfilu pe acest prilej a fost înălțată personalitatea marcantă a

voievod cult, instruit în chestiuni teologice, simpatizant al metafizicii, un erudit, iubitor de conversații filozofice adînci. Capitala principatului său devine un imăginar oraș Aree (o purificare, probabil, a domniei suveranului). Soția principelui și o roșă suverană. În această doctrină orică. Totuși, senzația nu este nici decum de labulată fără suport: Paul Lahovary ne-a dat o pictură acroape miraculoasă a vieții eonale și istoricitatea nu lese de acîc nu nimic trădată. A reconstituit o Valahie de retortă, cu desot-fel de zivricolii istorice cu domni culți (Vlad Tepeș și o combinație de Petru Ceresel, Ferdinand și o dată domnie grece filozof), cu artiști experti și manșetă a metodelor arhitecturii bizantine. Manea Sabor e un Pirvu Mutu de mit, un filozof și un arhitect de inspiratie gnostică.

Paul Lahovary e un romanțier modern, de formulă integrală. Act descrie minutuos o ceremonie de investitură a domnului (pas. 19 urm.), cu talenți de a reconstitui culoarea și fustul, acîc pitează a tablou de cetate sărbătoarească în combinație de herbar și solemn. (pag. 102). Aptitudinea plastică, înaltă izolat, este esențială. Ceva din melancolicele lui Odobescu, pentru care nu omul ci lăcustă e totul, a trecut și acîc. De altfel, în izbucnit și detol, romanțierul nu are desfrănatie proprie-zisă Mereu explicativ, plin de sincrone și de felurite digresii, astozind naratiunea pe printrile imanențe și preistorii.

Prozatorul istoriciste, de pildă, refuzul zidarilor din Constantinopol. Firul enic se rînceșore și se înnoadă cu tabloul cuceririi Bizanțului de către turci. Și acîc, în excepțională forță de plastician și de restaurator al „mașterului și marelui lui M. Bulgakov, din „Mașterul și Margarita”.

În fine, explicita acestui felicitat romanțier insolite provine din filozofia timpului borgesian: autorul are un ochi abstract care resuscită eveniment și oameni, interoghează vi și morți, pe baza unei ipoteze desore fenomenalitatea morții și, ca atare, părelnicia ei, tînică pentru simțul moritoric.

Ar mai fi de pomenit acea metafizică a cosmologiei cu bază gnostică și cu metafizică arhitecturală, de care Manea Sabor o desfrănată în lăta lui Vlad Tepeș. Tare și acesta la filozofie. Universul e o gigantică abilită arhitecturală, un edificiu proiectat cu o minte omnicentă și, ca atare, în concepția lui Paul Lahovary, valahia Mesteș Manole se transformă într-un întreg contemporan intelectualistic cu Geneva. Ceva din filozofia orică a numerelor și a geometriei pitagoreice a rămas și în acest roman, unde, fiind vorba de arhitectură, aceste principii sînt invocate necentenit.

Însă de deasupra acestor argumente e maza stilului, de mare ascitor care visează desore istorie și desore a lăra extrasă din continuiere sau a documentului o adîncime și mai mare de la nivelului lui temel filozofic. Valahia lui Paul Lahovary este Orsenia lui Julien Gracq, din „Rivare des Syrtis” și un soi de Metropolis, ca în „Cartea Milionarului” de Stefan Brăncuș, semn că nici în cîmpu românesc, autorul nu este singur. De altfel un mare prozator modern, de formulă romanului mitic integral, esențic și reconstituitiv. Într-o Al. Odobescu și Julien Gracq, este acest Paul Lahovary, autorul unei legende bogate și mitologice, nu subiectiv, dar scribă cu flaubertiana până la finețea, „Mesure d'une ombre”.

Artur Silvestri

Lucaiafăru

Revistă editată de UNIUNEA SCRITORILOR din REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

Redactor șef: Nicolae Dragoș, Mihai Ungheanu (traducător șef adiunct), Theodor Bala (secretar responsabil de redacție)

RFDACȚIA : București, Piața Școlilor Nr. 1, Tel. 17 32 09 ADMINISTRACȚIA : Calea Victoriei Nr. 115, Tel. 50 74 96 ARONAMENTACȚIA : 3 luni - 13 lei ; 6 luni - 26 lei ; 1 an - 52 lei Tiparul executat la : COMBINATUL POLIGRAFIC „CASA ȘCINTEII” Paginător Dobre Marian